

PLATFORMA

za učešće delegacije Vlade Crne Gore, koju predvodi prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović, ministarka prosvjete, nauke i inovacija, na Mediteranskom forumu za tehničko i stručno obrazovanje – TechSkills Forum, koji će se održati od 5. do 7. juna 2026. godine u Kairu, Arapska Republika Egipat

I Opšte informacije

Ministarka prosvjete, nauke i inovacija, prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović, će prisustvovati Mediteranskom forumu za tehničko i stručno obrazovanje – TechSkills Forum, na poziv ministra prosvjete i zasluga Italije, Đuzepea Valditare, i ministra prosvjete i tehničkog obrazovanja Egipta, Mohameda Abdel Latifa. Forum će se održati od 5. do 7. juna 2026. godine u Kairu, Arapska Republika Egipat.

Forum je zamišljen kao vodeća inicijativa u okviru Plana Mattei italijanske Vlade za Afriku, sa ciljem jačanja strukturirane euro-mediteranske saradnje u tehničkom i stručnom obrazovanju i obuci (TVET), sa posebnim naglaskom na tercijarno stručno obrazovanje na nivou 5 Evropskog okvira kvalifikacija i razvoj vještina usmjerenih ka budućnosti u kontekstu digitalne i tehnološke tranzicije.

Forum pozicionira Mediteran kao strateški prostor za zajednička ulaganja u vještine, inovacije i osnaživanje mladih, zajedno sa Memorandumom o razumijevanju potpisanim 2024. godine između dva ministarstva. On promovise dugoročnu saradnju između sistema obrazovanja i obuke, institucija i preduzeća.

II Značaj učešća

Kreatori politika suočavaju se sa zajedničkim izazovom. Društva prolaze kroz duboke i brze tehnološke promjene koje snažno utiču na tržište rada. U tom kontekstu, sistemi obrazovanja i obuke moraju da se razvijaju. Potrebno je da pripreme mlade ljude, od školskih godina pa nadalje, i pruže im znanje i kompetencije neophodne za ulazak i zadržavanje na tržište rada, čime doprinose ekonomskom i društvenom napretku nacija.

Forum predstavlja priliku za diskusiju usmjerenu na akciju o spremnosti ljudskog kapitala, tehničkom i stručnom obrazovanju i obuci, digitalnoj tranziciji i razvoju vještina usmjerenih ka budućnosti. Zajednički je organizovan od strane Ministarstva obrazovanja i meritornosti Republike Italije i Ministarstva prosvjete i tehničkog obrazovanja Arapske Republike Egipat, na temu „Vještine koje pokreću budućnost“.

Forum je osmišljen kao integrisani ekosistem vještina koji povezuje:

- učenike srednjih škola koji učestvuju u radionicama zasnovanim na inovacijama,
- više tehničke akademije iz Italije (ITS akademije) ili ekvivalentne tercijarne profesionalne institucije u partnerskim zemljama,
- egipatske škole primijenjene tehnologije (ATS) i ekvivalentne srednje tehničke institucije, i
- preduzeća koja posluju u ključnim tehnološkim i proizvodnim sektorima.

Ovaj koncept predstavlja konkretan most od škole do zaposlenja u okviru mediteranske saradnje.

Program će kombinovati sljedeće komponente:

i) Ministarsku konferenciju (primarna komponenta) – obuhvata dijalog na visokom nivou između ministara i najviših donosioca odluka, zajedničke sesije o reformi vještina, digitalnom obrazovanju i razvoju radne snage i strukturirane bilateralne i multilateralne sastanke,

ii) Izložbu tehničkog i tehnološkog obrazovanja usmjerenu na politike (prateća komponenta). Nacionalni paviljoni će predstaviti zvanične nacionalne strategije, institucionalne okvire i primijenjene projekte i prototipove u tehničkom i tehnološkom obrazovanju, a ne komercijalne izložbe,

iii) Saradnju obrazovanja i privrede, promovišući strukturirane puteve od škole do zaposlenja, i

iv) Studentske radionice zasnovane na inovacijama.

Glavne teme kojima će se učesnici Ministarske konferencije baviti su tehničko i stručno obrazovanje, digitalne vještine i nove tehnologije, partnerstva obrazovanja i privatnog sektora, vještačka inteligencija, budući poslovi i spremnost radne snage i inovacije u tehnologijama za učenje i obuku.

Na Forumu će učestvovati države sjevernog Mediterana: Italija, Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Kipar, Francuska, Grčka, Malta, Crna Gora, Portugal, Rumunija, Slovenija, Španija, kao i južnog Mediterana: Egipat, Alžir, Jordan, Liban, Palestina, Tunis.

Procjenjuje se da će učestvovati 13 italijanskih ITS akademija, institucije tog tipa iz sjevernog Mediterana, 20 egipatskih ATS i ekvivalentne institucije iz južnog Mediterana, po 5-10 kompanija iz Italije i Egipta, kao i isto toliko kompanija iz država učesnica. Učestvovalaće i oko 100 učenika iz 25 škola i 50 nastavnika, koji predstavljaju uključene obrazovne sisteme (dva nastavnika po delegaciji).

III Razlozi za učešće

Države učesnice će imati višestruku korist od učešća u Forumu. Ministri i ostali donosioci odluka će imati priiku da u direktnoj komunikaciji razmijene mišljenja i iskustva na teme od zajedničkog značaja, kao i da učestvuju na bilateralnim i multilateralnim sastancima na kojima će se razgovarati o mogućnostima za saradnju. Postići će se veća vidljivost pomenutih država u okviru Foruma i njihovo pozicioniranje kao regionalnih partnera u razvoju vještina.

Forum je prilika da se Crna Gora pozicionira kao aktivan partner u euro-mediteranskoj saradnji u oblasti tehničkog i stručnog obrazovanja, što je u skladu sa strateškim dokumentima poput Strategije pametne specijalizacije, Strategije digitalne transformacije Crne Gore 2022–2026 i Strategije reforme obrazovanja 2025-2035, koje se jasno odnose na razvoj digitalnih vještina, inovacija i povezivanje obrazovanja sa privredom. Učešće na Forumu omogućava da se nacionalne politike usklade sa evropskim praksama, da se ojača institucionalna saradnja i da se mladima pruže kompetencije potrebne za buduća zanimanja u digitalnoj i tehnološkoj eri.

Strategija reforme obrazovanja 2025–2035 u Crnoj Gori jasno se povezuje sa razvojem stručnog obrazovanja jer upravo taj segment predstavlja ključnu kariku u usklađivanju obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada i društva. Dokument definiše da obrazovanje mora biti sigurno, inkluzivno i podsticajno, ali i usmjereno na sticanje znanja, vještina i vrijednosti koje omogućavaju mladima da se pripreme za

savremene izazove. Stručno obrazovanje se u tom okviru prepoznaje kao polje koje direktno povezuje školu sa privredom, kroz razvoj kompetencija za cjeloživotno učenje, digitalne i tehnološke vještine, kao i socio-emocionalne i zelene vještine.

Važnost stručnog obrazovanja proizilazi iz činjenice da Crna Gora, kao mala ekonomija u procesu evropskih integracija, mora obezbijediti da mladi budu konkurentni na regionalnom i evropskom tržištu rada. Strategija naglašava da se kurikularne reforme, profesionalni razvoj nastavnika i dodatna podrška učenicima moraju usmjeriti ka jačanju praktičnih znanja i prenosivih vještina. Time se stvara most između obrazovanja i zapošljavanja, što je posebno značajno u kontekstu digitalne tranzicije i novih tehnologija.

Za Crnu Goru je ova tema posebno važna jer zakonodavni okvir već prepoznaje peti nivo Nacionalnog okvira kvalifikacija, koji predstavlja kvalifikacije iznad srednjeg stručnog obrazovanja i omogućava sticanje specijalizovanih znanja i praktičnih kompetencija usmjerenih ka neposrednim potrebama tržišta rada. Takvi programi imaju potencijal da odgovore na deficit stručnog kadra u pojedinim sektorima i omoguće brže zapošljavanje mladih kroz usko profilisane kompetencije.

Međutim, iako je peti nivo normativno definisan, njegova primjena u obrazovnom sistemu Crne Gore i dalje je ograničena. U praksi se ovakav model obrazovanja trenutno realizuje samo na Policijskoj akademiji, što ukazuje na značajne razvojne potencijale za dalje širenje i unapređenje obrazovnih programa na ovom nivou, posebno u oblastima u kojima tržište rada pokazuje izraženu potrebu za specifičnim stručnim profilima.

Upravo zbog toga, učešće na forumima poput ovog predstavlja priliku da Crna Gora analizira iskustva država koje imaju razvijene modele obrazovanja na višim nivoima stručnih kvalifikacija, uključujući sisteme koji omogućavaju fleksibilnije prelaze između obrazovanja i zaposlenja, brže odgovore na potrebe privrede i snažniju integraciju praktične nastave u obrazovne programe.

Razmjena iskustava sa zemljama koje uspješno razvijaju postsekundarno stručno obrazovanje, uključujući modele stručnih akademija, naprednih tehničkih programa i specijalizovanih kvalifikacija, može biti značajna za buduće unapređenje crnogorskog sistema kvalifikacija. Takva iskustva mogu poslužiti kao osnova za razvoj novih programa u oblastima od strateškog značaja za Crnu Goru, uključujući informacione tehnologije, energetiku, održivi razvoj, turizam, građevinarstvo i druge sektore sa izraženim potrebama tržišta rada.

Pored učešća predstavnika Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, Forumu će prisustvovati i jedan profesor i četiri učenika iz Gimnazije "Slobodan Škerović". Preedviđeno je da učestvuju u radionicama Scuola Futura. U pitanju je nacionalni program Ministarstva obrazovanja i meritornosti Republike Italije za inovacije u obrazovanju, osmišljen da razvije napredne vještine kod učenika i nastavnika u oblastima digitalne transformacije, tehnologije i kompetencija usmjerenih ka budućnosti. Kroz radionice, inspirisane modelom hakatona, učesnici će raditi u međunarodnim timovima na rješavanju izazova iz stvarnog života, kombinujući kreativnost, tehničko znanje i interdisciplinarno razmišljanje.

IV Sastav delegacije

Delegaciju Crne Gore čine:

1. Prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović, ministarka prosvjete, nauke i inovacija

2. Svetlana Drobnyak, generalna direktorica Direktorata za predškolsko i osnovno obrazovanje
3. Marija Gošović, generalna direktorica Direktorata za gimnazijsko i stručno obrazovanje
4. Marica Melović, generalna direktorica Direktorata za naučno-istraživačku djelatnost

V Troškovi puta i boravka

Sredstva za troškove puta i boravka delegacije obezbijediće Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija i organizatori događaja.